

І.І. Зуєнок. Діяльнісний підхід до вивчення іноземних мов за професійним спрямуванням/Ірина Зуєнок//**Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов.** Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції 13 березня 2012 р. – К: НТУУ «КПІ» - 248 с., С. 72–74
http://interconf.fl.kpi.ua/sites/default/files/zuenok_i.pdf

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

І.І. Зуєнок

*доцент кафедри іноземних мов, Державний вищий навчальний заклад
«Національний гірничий університет»*

Сучасні процеси глобалізації та євроінтеграції знаходять своє відображення в сучасних методах викладання іноземних мов та концепції мовної освіти, зокрема у вищих навчальних закладах України.

Іноземна мова як обов'язкова дисципліна студентів вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації розглядається нами як іноземна мова за професійним спрямуванням або іноземна мова для професійного спілкування, що зумовлено цільовою ситуацією – потребами ринку праці щодо компетенцій випускників ВНЗ. Саме обізнаність студентів про їх майбутню професію та компетенції, необхідні для отримання кваліфікації, визначають професійну спрямованість курсів іноземних мов і вирізняють їх від загального курсу іноземної мови, де викладач визначає чому та як навчати студентів [4].

Зміна в підходах викладання, зумовлених зміною ролі студентів, які стають у центрі навчання і являються рівноправними партнерами навчального процесу, викликає ряд проблем у викладачів щодо залучення студентів до процесу планування їх навчання – вивчення іноземної мови, включаючи зміст навчання, а також вибору найбільш ефективних методів вивчення мов.

Запропонований Програмою англійської мови для професійного спілкування (АМПС) [1] підхід до розробки курсів іноземних мов, як тих що спрямовані на розвиток загальних вмінь для тієї чи іншої спеціальності, був впроваджений в Національному гірничому університеті, де розроблена низка стандартів НГУ з іноземної мови за професійним спрямуванням для бакалаврів [2] та ОПП з іноземної мови (для академічних цілей) для магістрантів і аспірантів [3], які визначають рівні володіння іноземною мовою наприкінці курсу як B2, B2+ та C1.

Стандарти чітко визначають не тільки модульну структуру курсів, зміст кожного модуля, форми і види контролю й оцінювання, включаючи самооцінку й самооцінювання, а й компетенції, які розвиваються протягом модулю/курсу як очікувані результати навчання. Таким чином, з перших днів свого навчання студенти обізнані щодо своїх обов'язків, основних критеріїв оцінювання, і як результат, мають змогу брати відповідальність щодо планування процесу вивчення іноземних мов і здійснювати моніторинг прогресу засвоєння матеріалу на шляху до оволодіння тими чи іншими навичками і вміннями.

Стандарт також рекомендує використання сучасних методів навчання іноземним мовам, серед яких діяльнісний підхід, який розглядається МакГілл і Беаті як «безперервний процес навчання і рефлексії (критичного мислення) за підтримки колег з наміром виконання завдання» [6]. Ключовим є те, що діялісно-орієнтоване навчання засноване на вирішенні проблем студентами, які близькі до їх майбутньої професійної діяльності, за допомогою мовленнєвих вмінь і робочих знань іноземної мови на тому чи іншому рівні.

Для розвитку рефлексії як інструменту критичного мислення і самоаналізу викладачами розробляються перед-завдання, саме-завдання та після-завдання, які частково відтворюють рефлексивний цикл Колба: досвід (залучення студента до виконання завдання шляхом опису та обговорення свого досвіду з теми заняття), спостереження і рефлексія (аналіз – що нового помітив або узнав), абстрактна концептуалізація або створення значення (тієї чи іншої функції або терміну тощо), планування майбутніх дій та тестування на практиці засвоєного шляхом виконання серії після-завдань [5].

Така рефлексивна практика веде до навчання на основі свого досвіду, тобто сприяє експеренціальному вивченню мови, де рефлексія/критичне мислення розглядається як одна із стратегій навчання, що сприяє побудові (конструюванню) своїх особистих знань кожним студентом групи. Залучення студентів до рефлексії – це шлях до розвитку автономного вивчення мови та професійного розвитку, самоконтролю і самооцінювання.

Таким чином, роль викладача полягає у розробці завдань, які охоплюють різні стратегії навчання та вивчення мовного матеріалу: когнітивні і метакогнітивні, враховуючи розмаїття стилів вивчення мов, та соціально-афективні стратегії [7], що зумовлено вивченням мови як засобу комунікації.

Серед когнітивних стратегій нами широко використовуються мозкові штурми, розробка карт мислення та інших засобів візуалізації як письмової, так і усної інформації, активне читання та різні засоби інтеракції з текстами, включаючи вміння конспектування в різних формах (заповнення таблиць, розробка діаграм тощо), самотестування та моніторинг своїх дій і таке інше.

Будучи за своєю природою міждисциплінарним підходом, діялісно-орієнтований підхід до вивчення іноземних мов сприяє розвитку різних стратегій навчання як імпліцитно, так й експліцитно, коли студентам пропонується поділитися своїм життєвим досвідом або досвідом навчання - вивчення іноземної мови під час виконання завдання, що сприяє підвищенню відповідальності студентів за своє навчання і апробації різних стратегій на практиці, розвитку вмінь вчитися та вивчати іноземні мови, що стане їм в нагоді в майбутньому.

Широке використання співпраці студентів за допомогою кооперативних і колаборативних видів робіт, серед яких парна або групова робота, включаючи проектну роботу, що виконується всією групою, максимально наближено до реального життя з урахуванням потреб і інтересів студентів.

Знаходження у середовищі своїх колег-одногрупників та зацікавленість у виконанні завдань та/або вирішенні проблеми, спілкуючись іноземною мовою, може сприяти підвищенню мотивації студентів щодо вивчення

іноземної мови та підготувати їх до майбутньої професійної діяльності і спілкування іноземною мовою у професійному середовищі.

Аналіз результатів навчання іноземним мовам та відгуки студентів щодо використання діяльнісного підходу до вивчення іноземних мов підтверджують ефективність його використання у вищій школі.

Література:

1. Програма з англійської для професійного спілкування. Колектив авторів: Г.Є Бакаєва, О.А. Борисенко, І.І. Зуєнок, В.О. Іваніщева, Л.Й. Клименко, Т.І. Козимирська, С.І. Кострицька, Т.І. Скрипник, Н.Ю. Тодорова, А.О.Ходцева. – К: Ленвіт, 2005 - 119 с.
2. СВО НГУ НМЗ – 07 Нормативно-методичне забезпечення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Стандарт вищої освіти Національного гірничого університету./ Колектив авторів: Кострицька С.І., Зуєнок І.І., Поперечна Н.В., Швець О.Д. – Дніпропетровськ: НГУ, 2007 – 165 с.
3. Вища освіта. Освітньо-професійна програма вищої освіти. Програма дисципліни «Іноземна (для спілкування в академічному середовищі)» Видання офіційне. Чинний від 2008-09-01. – Дніпропетровськ: НГУ, 2008 – 20 с.
4. Hutchinson, T. & Waters, A. (1996) *English for Specific Purposes*. Cambridge: Cambridge University Press. – 183 p.
5. Materials of the University of Exeter Postgraduate Certificate Course in Trainer Development (ELT) (2004). Plymouth: School of International Education of the College of St Mark and St John. – 60 p.
6. McGill, I. & Beaty, M. (2001) *Action Learning*. London: Kogan Page.
7. Oxford, R.L. (2003) Language Learning Styles and Strategies: An Overview. *Learner Autonomy Across Cultures*. ,Oxford: GALA. [online] Available at: <http://web.ntpu.edu.tw/~language/workshop/read2.pdf>